

dades el contingente semita debía ser muy inferior al anatolio (Iuvitas en el segundo milenio y sus descendientes en el primero: carios, licios, lidios, etc.).

Cabe objetar también que difícilmente podremos conciliar el perfil de Hesíodo como poeta estrechamente vinculado al poder con la visión del poder mismo que el poeta nos ofrece en *Trabajos y días*. López-Ruiz no aborda esta cuestión en

profundidad. Habrá que esperar a resultados futuros de esta vía de investigación tan interesante.

Joan Pagès Cebrian

Universitat Autònoma de Barcelona

WECOWSKI, Marek

The Rise of the Greek Aristocratic Banquet

Oxford: Oxford University Press, 2014, 400 p.

ISBN 978-0-19-968401-4

L'autor d'aquesta monografia es proposa de descriure el naixement i el desenvolupament del simposi grec d'època arcaica a través d'una anàlisi combinada de textos literaris, textos epigràfics i restes arqueològiques. No es tracta de resseguir la institució del simposi al llarg de les diferents èpoques gregues, sinó que el seu focus se centra en la seva manifestació peculiar entre les elits del final de l'època geomètrica i l'inici de l'arcaisme. És per això que, per exemple, el banquet micènic no hi és pràcticament tingut en compte. Únicament els banquets aristocràtics d'aquest període i fins a entrada l'època clàssica constitueixen per a l'autor els exemples de simposi grec tal com ell el defineix: uns banquets marcats per la tensió entre la igualtat dels participants i la competició interna.

La metodologia per aconseguir aquest objectiu és retrospectiva. En la primera part, «Defining the Symposium», l'autor cerca una definició del simposi de les èpoques arcaica i clàssica a partir dels textos literaris o epigràfics i les restes arqueològiques, per desenvolupar en la segona part, «The Symposium and History», una recerca històrica inversa fins a arribar als segles IX-VIII a.C., moment que ell considera de naixement del simposi grec tal com ha deixat definit.

La primera part d'intent de definició del simposi comença amb el capítol «Early Greek Aristocracy and the Symposium» (p. 19-81). L'autor hi descriu l'estatus de l'aristocràcia de la polis grega com a inestable, que es troba en la necessitat d'una autoafirmació constant. A continuació fa un repàs dels diferents elements d'un simposi que les fonts ens transmeten, per concloure que el banquet aristocràtic a l'època arcaica té efectivament la funció principal de definir el grup dels aristòcrates, així com les funcions complementàries d'inclusió i d'exclusió de membres del grup.

En el segon capítol «Towards a Definition of the Symposium» (p. 85-124), s'hi repeteixen alguns dels elements del capítol anterior per després centrar el focus en el que l'autor defineix com antisimposis i que són les festes de Les Antestèries a Atenes, el ritual cretenc de l'*andreaia* i la *syssitia* espartana. És al final d'aquest capítol en què l'autor facilita una llista dels elements que considera imprescindibles per parlar de simposi. A més de la ja esmentada igualtat rigorosa entre els participants, combinada amb un principi competitiu intern, les característiques principals d'un simposi grec que l'autor enumera són la divisió estricta entre menjar i beure, el fet que se celebren durant la nit i que siguin de llarga

durada, l'exclusió de dones i filles i la inclusió de cortesanes i nois joves (interpretat com a presència imprescindible de l'element eròtic) i el discurs provocador o agressiu.

En la seva definició del simposi l'autor peca potser de reproduir una certa visió jònico-centrista present a les fonts (principalment la lírica arcaica i la historiografia), en considerar principalment les manifestacions d'aquesta institució dins el món jònico-àtic com a originàries i interpretar les d'altres regions culturals gregues com a resultat de reaccions de rebuig o distanciament a la primera.

La segona part del llibre, «The Symposion and History», consta de tres capítols («The Cup of Nestor, the Near East and the Early Archaic Symposion», p. 127-189; «Homer, the Heroic Feast, and the Symposion», p. 191-247; «The Symposion and Archaeology. Up to the Early Seventh Century B.C.», p. 249-301), centrats en la recerca d'indicis del simposi grec als segles VIII i VII a.C. En una primera part, l'autor pren com a punt de partida la copa de Néstor per argumentar contra un origen llevanti del simposi grec. Més aviat considera que les restes arqueològiques demostren que les possibles influències orientals s'apliquen sobre una institució ja forjada, l'origen de la qual s'ha de buscar en una època anterior al segle VIII a.C. a Grècia mateix. Pel que fa als banquets homèrics, l'autor els considera una projecció idealitzada que poc té a veure amb els banquets de l'època d'Homer. El banquet homèric, amb les seves característiques, s'oposaria clarament al simposi grec tal com l'autor ha deixat definit en la primera part del llibre. Tot i això, l'autor identifica passatges del poema que ja es refereixen a l'existència del simposi grec en el món extraliterari d'Homer, en tensió amb els banquets heroics presentats en els poemes.

El darrer capítol és el més netament arqueològic. Aquí, l'autor intenta identificar l'existència del simposi grec a partir de les restes arqueològiques d'època protogeomètrica i geomètrica. Tasca difícil ja

que, tal com ell mateix exposa, objectes destinats a la comensalitat o indicadors d'un consum de vi comunitari no serveixen per assegurar la celebració d'un simposi grec segons la definició establerta. L'autor resol pressuposar l'existència de la institució del simposi allí on els elements per al consum de vi poden ser interpretats com a definitoris de la pertinença a una determinada classe social, i troba aquesta situació especialment a l'Atenes dels anys 760-720 a.C. El domini de la ceràmica àtica en el món egeu durant aquest període aniria, doncs, també lligat a la difusió del simposi entre les elits gregues.

En les conclusions (p. 303-336) l'autor insisteix en la data de l'inici del segle VIII a.C. com a moment de naixement del simposi aristocràtic a Grècia i lliga aquest fet amb la situació sociopolítica del naixement de la polis. Després del trencament de les estructures sociopolítiques de l'època micènica, considera que l'anomenada època fosca comporta una transformació absoluta de la societat grega. Aquest canvi profund en l'estructura social de les comunitats portaria a la necessitat de definició de nous grups socials, i en aquest context és on s'explicaria l'èxit del simposi aristocràtic arcaic com a institució que permet integrar els seus membres en una nova concepció de l'elit i alhora marcar-ne la distància amb la resta de ciutadans.

La monografia de M. Wecowski ofereix una gran quantitat i varietat de fonts sobre el simposi arcaic així com anàlisis ponderades i reflexions molt atractives. El mètode de treball escollit presenta també alguns inconvenients que ens sembla important d'esmentar. El fet que la definició base del banquet grec aristocràtic es formulí a partir dels testimonis principalment literaris dels segles VI i V a.C. planteja la qüestió de fins a quin punt les seves característiques són aplicables a la institució en el seu suposat naixement al segle VIII a.C., o de si la seva concepció relativament monolítica de la institució no tendeix a tergiversar les conclusions que es puguin extreure de

les fonts. No ens sembla tampoc prou convincent el fet de deslligar completament el simposi grec, en la definició estricta que en fa l'autor, de totes les altres formes de comensalitat documentades en el món cultural grec des de l'època micènica fins a la imperial. Tot i aquestes reserves, aquesta monografia és un llibre útil per a qui vulgui estudiar la institució del simposi grec, i l'acurada presentació de les fonts així com

l'argumentació detallada que en fa l'autor faciliten que el lector en pugui extreure les seves pròpies conclusions.

Anna Ginestí Rosell
Katholische Universität
Eichstätt-Ingolstadt

PRIESTLEY, Jessica

Herodotus and Hellenistic Culture. Literary Studies in the Reception of the Histories
Oxford: Oxford University Press, 2014, 288 p.
ISBN 978-0-19-965309-6

La obra objeto de recensión es la publicación de una tesis doctoral desarrollada en Cambridge, que aborda la recepción de Heródoto en época helenística y, en concreto, en autores como Éforo, Timeo, Agatárquides o Hecateo de Abdera. En líneas generales, nos ha parecido un libro técnicamente competente pero con una propuesta de fondo muy desacertada.

A nivel formal, la edición propuesta por Oxford University Press es impecable: completo listado bibliográfico final, índice onomástico e índice de pasajes citados. Un excelente trabajo al que ya nos tiene acostumbrados la citada editorial. Estructuraremos el comentario en dos apartados: 1) una sucinta descripción de la distribución interna del libro y 2) un comentario crítico del contenido de la obra.

El libro se compone de las siguientes partes: «Introduction», «1. Biographical Traditions», «2. The Great and the Marvellous», «3. Herodotus and Hellenistic Geographies», «4. The Persian Wars: New Versions and New Contexts», «5. The Prose Homer of History», «Epilogue» y «Appendix: Aristarchus' *Commentary on Herodotus*». La introducción ofrece una escueta aproximación a las principales líneas de investigación sobre la obra de Heródoto. Se centra especialmente

en la desigual recepción que han tenido Heródoto y Tucídides en la historia de la historiografía moderna. Así, partiendo de las opiniones de Felix Jacoby, la autora sostiene que la obra de Tucídides tuvo mayor influencia que la de Heródoto (p. 4). Defiende, con acierto, que todo ello parte de la misma antigüedad. Por ejemplo, el propio Tucídides criticó veladamente a Heródoto en su 'Arqueología' (Th. I. 21) pero sin mencionar su nombre. Asimismo, añade al análisis las contradictorias palabras de Cicerón quien, por un lado, atribuye a Heródoto la fundación de la historiografía y, por otro lado, acusa al historiador de escribir innumerables fábulas (*de Legibus* 1. 5). Más incisivo resulta Plutarco en *Sobre la malevolencia de Heródoto*, libelo cuyo título anticipa su contenido. Estos y otros ejemplos conducen hacia el objetivo del libro: el estudio de la recepción temprana de la obra de Heródoto (final del s. IV a mitad del II a.C.). Como la propia autora indica, esta cronología supone analizar el impacto de la *Historia* entre autores estrechamente vinculados con el círculo intelectual de Alejandría (p. 7). En este sentido, otorga especial atención a los paradoxógrafos, geógrafos e historiadores cuyas obras han podido ser inspiradas de alguna manera por